

LUNDS
UNIVERSITET

BESLUT

Diarienummer
STYR 2019/908

2021-06-24

Rektor

Vägledning för hanteringen av immateriella rättigheter m. m. och allmänna råd om Lunds universitets nyttjanderätt till patent, mönster och kretsmönster

Lunds universitets uppgift är utbildning, forskning, samverkan med det omgivande samhället, och nyttiggörande av forskningsresultat. Forskning och undervisning ska bedrivas i nära samband och med hög kvalitet. I detta innefattas bland annat att stödja hanteringen av de immateriella rättigheter som uppkommer.

Det finns också ett krav på Lunds universitet genom deltagande i EU:s forskningsprogram att uttala vad som gäller för hanteringen av immateriella rättigheter, nyttiggörande av forskningsresultat, samverkans- och uppdragsforskning och att ge information om tillämpliga regler¹. Universitetet har därför valt att tydliggöra hanteringen av sådana frågor i denna vägledning.

Detta dokument innehåller också allmänna råd om Lunds universitets nyttjanderätt till patent, mönster och kretsmönster som anställda gjort i tjänsten. Universitetet har tidigare i allmänna råd förtydligat vad som gäller om universitetets nyttjanderätt till upphovsrättsligt skyddat material.²

Med immateriella rättigheter avses sådant som kan bli föremål för immaterialrättsligt skydd såsom patent, upphovsrätt, näringskännetecken, mönster och kretsmönster.

Immateriella rättigheter kan tillkomma flera personer gemensamt. Upphovsmännens eller uppfinnarnas inbördes överenskommelse om utövande av sin gemensamma rätt omfattas inte av detta dokument.

LU Innovation ger råd och stöd i frågor om hanteringen av immateriella rättigheter. Universitetet rekommenderar att man tar kontakt med LU Innovation så tidigt som möjligt. Läs mer på LU Innovations medarbetarwebbsidor.

Allmänna råd om Lunds universitets nyttjanderätt till patenterbara uppfinningar

¹23 a § General Model Grant Agreement, Horizon 2020 och EU-kommissionens Code of Practice

² Allmänna råd om Lunds universitets nyttjanderätt till upphovsrättsligt skyddat material, dnr STYR 2015/542

Universitetet förtydligar i dessa allmänna råd sin tolkning av Patentlagen³ och Lag om rätten till arbetstagares uppfinningar⁴ (kallad 1949 års lag) när anställda gjort patenterbar uppfinning i tjänsten. Detta innebär ingen förändring av universitetets rådande tillämpning.

Enligt Patentlagen har den som gjort en patenterbar uppfinning rätt att söka patentskydd för denna. I 1949 års lag anges att arbetsgivaren under vissa förutsättningar har rätt att överta eller mot ersättning använda en anställds uppfinning. I denna lag stadgas också att en patenterbar uppfinning som lärare⁵ vid universitet gjort i tjänsten tillkommer läraren utan sådan rätt för arbetsgivaren, kallat "lärarundantaget".

I normalfallet medger det s. k. experimentundantaget⁶ i Patentlagen rätt till fortsatt forskning på uppfinningar som patentskyddats. Vid Lunds universitet gäller utöver detta följande.

I enlighet med vad som gäller för lärare gör universitetet inte anspråk på rätt att överta patenterbar uppfinning som gjorts av anställd som har forskning som sin huvudsakliga arbetsuppgift och uppfinningen tillkommit väsentligen som ett resultat av detta arbete.⁷ Detsamma gäller för andra anställda som inom ramen för sina arbetsuppgifter, tillsammans med lärare eller anställd som har forskning som sin huvudsakliga arbetsuppgift, deltar i tillkomsten av en uppfinning på ett sätt som gör att denne ska anses som uppfinnare eller meduppinare. Detta innebär att universitetet i nämnda situationer tillämpar lärarundantaget för alla kategorier av anställda som i sin anställning huvudsakligen har att utföra forskningsuppgifter eller som i sin anställning bidrar till sådana uppgifter. Universitetet gör inte heller anspråk på uppfinningar som någon anställd gjort om den tillkommit utan samband med anställningen, men som faller inom universitetets verksamhet.

Om man som anställd väljer att, inom tjänsten vid Lunds universitet, utnyttja en patentsökt eller patentskyddad uppfinning som man gjort i tjänsten, så innebär det att man ger universitetet rätt att utnyttja uppfinningen utan ytterligare ersättning än ordinarie lön. Universitetets nyttjanderätt är begränsad till de ändamål och behov som faller inom universitetets normala verksamhet, och gäller så länge dessa ändamål och behov föreligger.

Universitetet har också rätt att utnyttja en patentsökt eller patentskyddad uppfinning som en anställd gjort inom ramen för en i anställningen särskilt ålagd uppgift eller efter särskilda instruktioner från arbetsgivaren, eller som gjorts för användning i universitetets egen verksamhet. Det kan exempelvis vara prestationer som ingår i en förutbestämd helhet och som arbetsgivaren haft kostsamma investeringar för.

I övriga situationer tillämpar universitetet 1949-års lag. Detta innebär att när en anställd som inte omfattas av lärarundantaget enligt ovan gjort en uppfinning som

³ Patentlag (1967:837)

⁴ Lag (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinning

⁵ Med lärare avses här de som enligt universitetets vid var tid gällande anställningsordning anges som lärare.

⁶ Patentlag (1967:837) 1 kap 3§ 3 stycket 3 punkten

⁷ Här inkluderas t ex anställda som forskare och doktorander.

faller inom universitetets normala verksamhet, ska den anställde utan dröjsmål kontakta sin närmaste chef som avgör den vidare hanteringen av uppfinningen. Uppgift om uppfinningen skyddas av sekretess i den utsträckning som framgår av Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) 31 kap 21 §.

Om det finns behov av att reglera nyttjanderätten på annat sätt än vad som framgår i dessa allmänna råd ska detta uttryckligen framgå, lämpligen i en skriftlig överenskommelse.

Om en patentsökt eller patentskyddad uppfinning som tredje man helt eller delvis har rätt till eller som anställd gjort utan samband med anställningen vid universitetet och denna uppfinning ska utnyttjas i universitetets verksamhet, måste särskild överenskommelse om nyttjande träffas med universitetet innan utnyttjandet påbörjas.

Hantering av patentkostnader

I de fall rätten till patenterbar uppfinning tillkommer den enskilde anställde personligen, kan anslagsmedel, bidrag eller andra medel till Lunds universitet aldrig användas för betalning av kostnader för ansökan om eller upprätthållande av patentskydd. Sådan betalning strider mot hur universitetets medel får användas och skulle även innebära att innehavaren av patentet förmånsbeskattas och att universitetet påförs sociala avgifter.

Däremot kan medel till täckande av patentkostnader sökas, antingen från forskningsfinansiär eller med stöd av LU Innovation och LU Holding AB. Läs mer på LU Innovations medarbetarwebbsidor.

Hantering av och allmänna råd om Lunds universitets nyttjanderätt till näringskännetecken, mönster och kretsmönster

Rätten till näringskännetecken (varumärke och företagsnamn) som tagits fram inom ramen för universitetets verksamhet tillkommer universitetet.

Universitetet gör inte anspråk på mönster eller kretsmönster som anställda självständigt gjort inom ramen för sina forskningsuppgifter. Universitetets rätt att använda mönster eller kretsmönster följer vad som är skrivet om patent ovan.

Hantering vid kommersiellt nyttiggörande av immateriella rättigheter

Anställda vid universitetet som har skapat immateriella rättigheter och som har för avsikt att kommersiellt exploatera dessa, kan få stöd med affärsutveckling, finansiering och juridisk rådgivning genom LU Innovation.

Genom universitetets holdingbolag, LU Holding AB, kan universitetet investera i projekt genom att bilda bolag tillsammans med anställda för vidare kommersialisering av innovationer.

Läs mer på LU Innovations medarbetarwebbsidor.

Hantering vid externt finansierad forskning

I forskning som har extern finansiering används eller uppstår ofta immateriella rättigheter. Hanteringen av sådana rättigheter regleras i avtal mellan universitetet och finansiär eller samarbetspart. När en immateriell rättighet som tillkommer en anställd ska användas i projekt eller samarbete som universitetet bedriver med

extern part, och den externa parten uppställer villkor om sådana rättigheter, måste också en avtalsrelation skapas mellan den enskilde anställde och universitetet som närmare beskriver villkoren för användningen.

Om immateriella rättigheter till forskningsresultat överläts eller upplåts till extern part är utgångspunkten att det ska ske mot skälig ersättning till innehavaren, som kan vara en anställd. Universitetet säkerställer också att universitetet och dess anställda har rätt att fortsätta använda rättigheterna i forskning, undervisning och samverkan. I dessa situationer följer universitetet som utgångspunkt SUHF:s principer för immaterialrättslig hantering i forskningsavtal.⁸

Det finns avtalsmallar för olika situationer att använda och annan information som är bra att känna till om avtalshantering på avdelningen Juridiks Medarbetarwebbsidor,

Hantering av publicering av forskningsresultat

Forskningens frihet framgår i Högskolelagen⁹ och innebär bl. a. en frihet att publicera forskningsresultat.

Universitetet verkar för en öppen tillgång till vetenskaplig kommunikation, s. k. open access.¹⁰

I uppdrag eller samarbete med extern part kan viss fördröjning av publicering accepteras om det finns skäl för det. Sådan fördröjning bör inte vara mer än 3 (tre) månader. Se SUHF:s principer för immaterialrättslig hantering i forskningsavtal (not 7 ovan).

Hantering av gästlärare, gästforskare m. fl.

Det är viktigt att hantera rätten till immateriella rättigheter i avtal mellan Lunds universitet och externa arbetsgivare när gästlärare, gästforskare, industridoktorander etc. forskar vid universitetet, men behåller sin anställning hos annan arbetsgivare.

Det finns avtalsmallar för olika situationer att använda och annan information som är bra att känna till om avtalshantering på avdelningen Juridiks Medarbetarwebbsidor

Hantering av material

Fysiskt material såsom celler, kemiska substanser, biologiskt material som framtagits vid Lunds universitet ägs av universitetet. Detta gäller även sådant material som omfattas av anställds immateriella rättighet.

Användning och överföring av humant vävnadsmaterial i biobank ska följa gällande biobankslagstiftning och tillämplig personuppgifts- och dataskyddsreglering. Det är viktigt att uppmärksamma att Region Skåne ofta ansvarar för patientmaterial och att Region Skånes regelverk då gäller för användning av patientmaterialet.

⁸ Principer för immaterialrättslig hantering i forskningsavtal, SUHF 2016-10-19, REK 2016:3, Dnr 0067-16

⁹ Högskolelagen (1992:1434) 1 kap 6§

¹⁰ Open Access-policy för publikationer och konstnärliga verk, STYR 2020/1861

Forskning som involverar människor eller behandling av personuppgifter kan också omfattas av krav på etiskt tillstånd. När sådan forskning ska utföras i universitetets verksamhet är universitetet forskningshuvudman och ska göra en ansökan om etikprövning. För råd och stöd om forskningsetik, ta del av information på Medarbetarwebbens sidor om stöd till forskning.

Hantering av jäv, bisyssla och anlitan­de av företag

Frågor om jäv och bisysslor kan behöva beaktas i samverkanssituationer, exempelvis då anställd har intressen i en extern motpart. Universitetet har särskild information om dessa situationer.¹¹

Universitetet har också regler för anlitan­de av företag.¹²

Hantering av diarieföring och arkivering

Universitetets handlingar ska diarieföras och arkiveras i enlighet med gällande föreskrifter och rutiner. Dessa finns sammanfattade i myndighetens Dokumenthanteringsplan.¹³ För stöd och råd i dessa frågor, kontakta avdelningen Dokumenthantering eller ta del av information på avdelningen Dokumenthanterings Medarbetarwebbsidor.

Beslut

Universitetet beslutar att genom denna vägledning tydliggöra hanteringen av immateriella rättigheter som uppkommer vid universitetet, och vad som gäller vid nyttiggörande av forskningsresultat, samverkans- och uppdragsforskning, och att ge information om tillämpliga regler.

Universitetet beslutar också att i dessa allmänna råd förtydliga Lunds universitets tolkning av Patentlagen och Lag om rätten till arbetstagares uppfinningar när anställda gjort patent i tjänsten. Vidare förtydligas vad som gäller för Lunds universitets rätt att använda patent, mönster, kretsmönster och näringskännetecken som anställda gjort i tjänsten. Detta innebär ingen förändring av universitetets rådande tillämpning.

Beslut i detta ärende har fattats av undertecknad rektor i närvaro av förvaltningschef Susanne Kristensson efter hörande av representant för Lunds universitets studentkårer och efter föredragning av chefsjurist Annette Nilsson, sektionen Juridik och dokumenthantering. I ärendets handläggning har jurist Fredrik Engfeldt, LU Innovation, deltagit.

Erik Renström

Kopia:
Fakulteter

¹¹Lunds universitets föreskrifter om bisyssla (Dnr STYR 2018/2014) och informations-PM om bisysslor

¹² Föreskrifter för inköp, dnr STYR 2020/562)

¹³ Förvaltningschefens beslut dnr LS 2013/54 med kompletterande beslut dnr LS 2013/54 och V 2015/322

USV, LUKOM, MAX IV
LUB
Sektioner
LUS
Fackliga organisationer